

POSTANOWIENIE

22 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Jacek Grela (sprawozdawca)

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 22 stycznia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A. GmbH w B.
przeciwko D. AG w K.
o zapłatę,
na skutek przedstawienia przez Sąd Okręgowy w Krakowie
postanowieniem z 8 lipca 2024 r., II Cz 26/24,
zagadnień prawnych:

1. Czy sprawa z zakresu wierzytelności nabytej w wyniku umowy cesji zawartej z konsumentem przez podmiot posiadający siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, który zgłasza swoje roszczenie wobec innego podmiotu posiadającego również siedzibę w innym kraju Unii Europejskiej, podlega polskiej jurysdykcji krajowej wynikającej z art. 7 pkt 1 lit. b tiret drugie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE. 2012, L351, s.1);

2. Czy podmiot posiadający siedzibę w innym kraju członkowskim niż Rzeczpospolita Polska na podstawie cesji wierzytelności dokonanej na podstawie art. 509 k.c. z wierzycielem pierwotnym będącym konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c., wstępuje w prawa wierzyciela pierwotnego dotyczące wyboru sądu właściwego według art. 7 pkt 1 lit. b tiret drugie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE. 2012, L351, s. 1);

odmawia podjęcia uchwały.

Jacek Grela

Małgorzata Manowska

Kamil Zaradkiewicz

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 8 lipca 2024 r. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne, które wystąpiły w połączonych sprawach z powództwa A. GmbH w B. przeciwko D. AG w K. o zapłatę, na skutek zażalenia powódki na postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie z 30 października 2023 r. oraz z powództwa A. GmbH w B. przeciwko D. AG w K. o zapłatę, na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie z 3 listopada 2023 r.

A. GmbH w B. domagała się od D. AG w K. zasądzenia 250 euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty. W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana podniosła w pierwszej kolejności zarzut braku jurysdykcji krajowej, a także brak legitymacji czynnej powódki, wyjaśniając ponadto, że odwołanie lotu było spowodowane nadzwyczajną okolicznością, której nie dało się uniknąć, a za którą nie ponosi odpowiedzialności. Postanowieniem z 30 października 2023 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie odrzucił pozew o zapłatę z uwagi na brak jurysdykcji krajowej.

Zażalenie na ww. postanowienie złożyła powódka zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie art. 1099 § 1 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu jurysdykcji sądu niemieckiego pomimo tego, że sądem właściwym do rozpoznania powództwa o odszkodowanie jest sąd według wyboru powoda, w okręgu którego znajduje się miejsce odlotu, albo sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce przylotu samolotu uzgodnione w umowie oraz naruszenie art. 509 § 1 k.c. przez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że na podstawie umowy cesji wierzytelności nie dochodzi do przeniesienia legitymacji formalnej.

Zarządzeniem z 21 czerwca 2024 r. Sąd Okręgowy na podstawie art. 219 k.p.c. połączył ww. sprawę do wspólnego rozpoznania ze sprawą II Cz 379/24.

W sprawie II Cz 379/24 Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie postanowieniem z 3 listopada 2023 r. oddalił wniosek D. AG w K. o odrzucenie

pozwu A. GmbH w B. Sąd Rejonowy wskazał, że wniosek o odrzucenie pozwu nie zasługiwał na uwzględnienie, gdyż Sąd rozpatrujący sprawę ma jurysdykcję do rozpoznania niniejszej sprawy. W sprawie tej powódka domagała się od pozwanej zapłaty 500 euro tytułem odszkodowania za dotarcie pasażerów do miejsca docelowego z ponad 3 godzinnym opóźnieniem.

Zażalenie na powyższe orzeczenie wniosła pozwana zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie: art. 1099 § 1 k.p.c. przez wydanie postanowienia o odmowie odrzucenia pozwu i stwierdzenie jurysdykcji krajowej sądów polskich, podczas gdy niniejsza sprawa dotyczy sporu o zapłatę pomiędzy dwiema spółkami niemieckiego prawa handlowego, będącymi przedsiębiorcami, co w okolicznościach sprawy prowadziło do konieczności odrzucenia pozwu, z uwagi na brak jurysdykcji krajowej sądów polskich; art. 7 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. U. UE.2012, L 351, 3 1; dalej: „rozporządzenie nr 1215/2012”) przez błędne przyjęcie, że miejscem pozostającym w najściślejszym związku z umową jest miejsce odlotu bądź przylotu samolotu, a nie miejsce położenia siedziby przedsiębiorstwa, podczas gdy stron nie łączyła umowa przewozu, a powódka dochodzi od pozwanej jedynie zapłaty odszkodowania, którą to wierzytelność uprzednio nabyła (rzekomo) od pasażerów związanych z pozwaną umową przewozu; art. 4 ust. 1 w zw. z art. 63 ust. 1 pkt a) rozporządzenia Bruksela I bis przez ich niezastosowanie i nieuznanie braku jurysdykcji krajowej sądów polskich, podczas gdy brak jest szczególnej podstawy do wytoczenia powództwa przeciwko pozwanej w innym kraju niż kraj jej siedziby w Niemczech.

Podczas rozpoznawania zażaleń Sąd *ad quem* powziął wątpliwości wyrażone w zagadnieniach prawnych przedstawionych do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 267 zdanie pierwsze pkt b Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 r. (Dz.U.2004, Nr 90, poz. 864/2) Trybunał

Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym o ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii.

W niniejszej sprawie zagadnienia sformułowane przez Sąd Okręgowy dotyczą w istocie wykładni przepisów rozporządzenia 1215/2012. W pierwszym zagadnieniu Sąd pytający wskazuje jedynie na potrzebę interpretacji wskazanego przepisu prawa unijnego (art. 7 pkt 1 lit. b tiret drugie rozporządzenia 1215/2012) i nie wskazuje na regulacje prawa polskiego. W drugim natomiast, wprawdzie powołane są również przepisy prawa polskiego, niemniej w tej sprawie ewentualna wykładnia tych przepisów nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia problemu. Pomimo wzmianki na temat art. 509 k.c. ewentualna analiza skutków przelewu wierzytelności na podstawie tego przepisu nie rozstrzyga, czy będzie miała zastosowanie reguła jurysdykcyjna powołana w zagadnieniu drugim. Wynika to stąd, że o jurysdykcji decyduje nie prawo materialne, któremu podlega dany stosunek prawny, lecz samo rozporządzenie 1215/2012. Innymi słowy, o zastosowaniu na gruncie danego postępowania reguły jurysdykcyjnej z art. 7 pkt 1 lit. b tiret drugie rozporządzenia 1215/2012 decydować będzie to, czy w danym przypadku chodzi o sprawę dotyczącą „świadczenia usług”, przy czym o tym, czy jest to tego rodzaju sprawa winna decydować wykładnia dokonywana na gruncie przepisów wskazanego rozporządzenia. Przyjmuje się bowiem, że terminy używane na gruncie tego rozporządzenia należy interpretować w sposób autonomiczny w celu uzyskania jednolitości jego stosowania we wszystkich państwach członkowskich. Kwalifikacja prawna określonych stosunków prawnych, których spór dotyczy, na gruncie prawa miejsca sporu lub prawa stosunku prawnego poszczególnych państw nie jest tu decydująca. Z kolei nawiązanie w pytaniu drugim do art. 22¹ k.c. jest bezprzedmiotowe dodatkowo z tego względu, że w sprawie (na gruncie powołanych regulacji rozporządzenia) status konsumentki w ogóle nie ma znaczenia.

Problemem dotyczącym podstaw przyjęcia pytania prawnego odnoszącego się do wykładni prawa unijnego zajmował się już Sąd Najwyższy. Wskazał m.in., że w sprawie o rozstrzygnięcie kolizji ustawy z prawem unijnym, wymagającej wykładni tego prawa, wyłącznie właściwy jest Trybunał Sprawiedliwości Unii

Europejskiej. W sprawie, w której do wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w postępowaniu prejudycjalnym (art. 267 TFUE) uprawniony i zobowiązany jest sąd drugiej instancji, Sąd Najwyższy, któremu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. przedstawiono do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne dotyczące kolizji ustawy z prawem unijnym, odmawia podjęcia uchwały. W takiej sytuacji brak podstaw do wystąpienia przez Sąd Najwyższy do Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o wydanie orzeczenia prejudycjalnego. W razie kolizji ustawy z prawem unijnym, której rozstrzygnięcie wymaga wykładni tego prawa, wyłącznie właściwy jest Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej; przejęcie tej kompetencji przez Sąd Najwyższy byłoby nie tylko naruszeniem prawa unijnego, ale prowadziłoby także do zachwiania - gwarantowanej przez postępowanie prejudycjalne - spójności wykładni tego prawa, a w konsekwencji do naruszenia jednolitości jego stosowania przez sądy krajowe wszystkich państw członkowskich. (zob. postanowienie z 28 kwietnia 2010 r., III CZP 3/10, OSNC 2010, nr 11, poz. 155).

Niezależnie od powyższego budzi wątpliwości w okolicznościach niniejszej sprawy, czy spełnione są przesłanki udzielenia odpowiedzi wynikające z przepisu art. 390 § 1 k.p.c.

Z uwagi na wyjątkowy charakter normy (odstępstwo od konstytucyjnej zasady niezawisłości sądów), przesłanki podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy muszą być odczytywane w sposób ścisły.

Kluczowe znaczenie na gruncie art. 390 k.p.c. ma przesłanka istnienia „poważnych wątpliwości” w danej kwestii. Według utrwalonego orzecznictwa przedmiotem pytania prawnego może być jedynie poważna wątpliwość prawna (w sensie obiektywnym), tzn. taka, której rozstrzygnięcie napotyka na trudności wykraczające poza te, które towarzyszą wykładni prawa. Chodzi zatem o wątpliwości na tyle doniosłe, że podstaw do ich rozstrzygnięcia nie daje dotychczasowe orzecznictwo i doktryna. Jeśli w sprawie takie nie występują, to podjęcie stosownej uchwały przez Sąd Najwyższy nie jest dopuszczalne (zob. m.in. postanowienia SN: z 13 stycznia 2022 r., III CZP 29/22; z 16 maja 2008 r., III CZP 29/08 i z 16 maja 2012 r., III CZP 19/12).

Wyartykułowane w przedmiotowej sprawie problemy nie uzasadniają tezy, że Sąd Okręgowy nie był w stanie samodzielnie ich rozstrzygnąć. Tym bardziej, że doczekały się one licznych i jednoznacznych rozstrzygnięć w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 9 lipca 2009 r., C-204/08; wyroki Trybunału Sprawiedliwości: z 7 marca 2018 r., C-274/16, C-447/16 i C-448/16; z 7 listopada 2019 r., C-213/18; z 3 lutego 2022 r., C-20/21, JW i inni przeciwko Polskie Linie Lotnicze LOT; z 7 marca 2018 r., C-274/16, C-447/16 i C-448/16; z 26 marca 2020 r., C-215/18; postanowienie Trybunału Sprawiedliwości z 13 lutego 2020 r., C-606/19).

Analiza uzasadnienia postanowienia nie daje ponadto podstaw do jednoznacznego wniosku, że Sąd pytający rzeczywiście posiadał poważne wątpliwości interpretacyjne (w sensie subiektywnym) dotyczące rozstrzygnięcia przedstawionych problemów prawnych. Dość jednoznacznie bowiem wskazał, jakie rozstrzygnięcie uznaje za trafne. Tymczasem w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego nie zachodzą przesłanki rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego w sytuacji, gdy ma ono jedynie legitymizować pogląd sądu drugiej instancji. Instytucja zagadnień prawnych nie może być wykorzystywana do przerzucenia na Sąd Najwyższy decyzji jurysdykcyjnej obciążającej sąd orzekający (zob. np. postanowienia SN: z 30 stycznia 2019 r., III CZP 70/18; z 18 lutego 2021 r., III CZP 13/20; z 20 stycznia 2022 r., III CZP 15/22; z 4 października 2022 r., III CZP 99/22).

Sąd pytający uzasadniając potrzebę rozpoznania zagadnień w istocie nie wskazał na posiadanie poważnych wątpliwości co do ich rozstrzygnięcia, zaakcentował natomiast potrzebę ujednolicenia orzecznictwa w tym zakresie dla uniknięcia sytuacji, gdy sąd odwoławczy rozpatrujący sprawę po wcześniejszym jej uchyleniu, nie będąc związanym wcześniejszym orzeczeniem (o odrzuceniu pozwu lub o oddaleniu wniosku o odrzucenie pozwu), mógłby stwierdzić nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 1 k.p.c. Jednakże podkreślenia wymaga, że rozbieżności zarówno w orzecznictwie, jak i piśmiennictwie co do sposobu jego rozwiązania, nie stanowią samoistnej przesłanki wystąpienia z pytaniem prawnym (zob. postanowienie SN z 24 maja 2002 r., III CZP 30/02). Pytania prawne nie mają na celu włączania Sądu Najwyższego w spory występujące w piśmiennictwie i orzecznictwie, lecz rozwianie poważnych wątpliwości, które ma sąd pytający

w konkretnej sprawie. Okoliczność, że w orzeczeniu, od którego wniesiono środek zaskarżenia przyjęto odmienne stanowisko niż to, ku któremu skłania się sąd rozpoznający środek odwoławczy, i że jest ono również podzielane w innych judykatach, nie stanowi *per se* o spełnieniu przesłanek udzielenia przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne. Również samo występowanie w orzecznictwie błędów interpretacyjnych, na co powołuje się Sąd pytający, nie przesądza o istnieniu przesłanek do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 390 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu.

Jacek Grela

Małgorzata Manowska

Kamil Zaradkiewicz

[S.J.]

[a.ł.]